

Izaja trikrat na teden, in sicer v torek, četrtek in soboto ob 4. uri popoldne ter stane po pošti prejmana ali v Gorici na dom pošiljana:

vse leto . . . 15 K

3/4 „ „ „ „ 10 „

1/2 „ „ „ „ 5 „

Za Nemčijo K 10.00. — Za Ameriko in inozemstvo K 20. — Posamične številke stanejo 10 vin. „SOCA“ ima naslednje izredne priloge: Ob novem letu „Kazipot po Goriskem in Gradiščanskem“ in dvakrat v letu „Vozni red železnice, parnikov in poštinih vozov“. Na naročila brez dopolne naročnine se ne oziramo.

SOČA

•Vse za narod, svobodo in napredek!• Dr. K. Lavrič.

Uredništvo
se nahaja v Gosposki ulici št. 7 v Gorici v I. nadst. na desno.

Upravništvo
se nahaja v Gosposki ulici št. 7 v I. nadst. na levo v tiskarni. Naročnino in oglasi je plačati loco Gorica.

Oglasi in poslanice se računijo po Petit-vrstah, če tiskano 1-krat 16 vin., 2-krat 14 vin., 3-krat 12 vin. vsaka vrsta. Večkrat po pogodbi. Večje črke po prostoru. Reklame in spisi v uredniškem delu 30 vin. vrsta. — Za obliko in vsebino oglasov odklanjamo vsako odgovornost.

Odgovorni urednik in izdajatelj Ivan Kavčič v Gorici.

— Telefon št. 88. —

»Gor. Tiskarna« A. Gabršček (odgov. J. Fabčič) tiska in zal.

Pred poroto v Celju.

Tri dni je trajala v Celju porotna razprava radi znanih sleparij, katere so zagrešili klerikalci pri predzadnjih volitvah v Kranjsko trgovsko in obrtno zbornico. Obtoženo so bile 4 osebe: 2 moška, 2 ženski.

Iz obtožbe:

I. Ivan Eržen je kot diurnist obrtne trgovske zbornice za Kranjsko v Ljubljani pred 18. decem. 1908 v uradu, v katerem je bil zavezan, zaupano mu oblast zlorabil na ta način, da je povodom priprav, naročenih mu v svrhu sestave imenikov obrtne in trgovske zbornice, kojoj je c. kr. deželna vlada za Kranjsko razpisala z ukazom z dne 18. avgusta 1908, št. 19.583, v občinskem katastru zbornice pri nekaterih obrtnikih in trgovcih davčne podatke, posnete iz predpisov c. kr. davčnih uradov, potvoril v ta namen, da bi pri volitvi pospeševal cno politično stranko.

II. Ivan Kregar je zgoraj pod I. navedeno zločinstvo nalašč napeljal in si prizadjal za njega gotovo izpopolnjenje s tem, da je v svrhu izvršitve ponaredb prepustil svoje stanovanje ter Ivanu Erženu pri tem z navodili in zabeležbami na roko šel.

III. Frančiška Štefe je pri priliki izvršbe pod II. in III. navedenih hudodelstev Ivanu Erženu in Ivanu Kregarju nalašč pomagala.

V. Elizabeta Kregar je nalašč pripomogla k izpeljavi zločinov pod I., II. in III. s tem, da je po ukazu Ivana Kregarja dajala Ivanu Erženu navodila, nadalje pa, da je Ivana Eržena, Ivana Kregarja in Frančiško Štefe s pohvalo h hudobnemu delu napeljevala ter imenovane osebe pokrepčevala v njihovih, na navedena dejanja osmerjenih nakanah.

Zakrivilo so:

A. Ivan Eržen ad I. a) in b) hudodelstvo gošufije v zmislu § 197, 200, 201 a k. zak.;

ad II. hudodelstvo zlorabe uradne oblasti v zmislu § 101 k. z.

B. Ivan Kregar ad II., Frančiška Štefe ad III. in Elizabeta Kregar ad IV zlorabe uradne oblasti po § 101 k. zak. kot so krivci v zmislu § 103 k. z. ter se naj kaznujejo vsi po § 103 k. z., Ivan Eržen tudi z uporabo § 34 k. z.

Dognalo se je nepobito, da se je takozvani občinski kataster, kateri služi poglavitno v sestavo volilnih imenikov, potvoril in sicer v prid stranke, kateri pripada Ivan Kregar, to je S. L. S.

Navedeni občinski kataster, ki služi tudi v druge manj važne namene, se sestavlja iz davčnih predpisov, katere upošiljajo c. kr. davčni uradi trgovski in obrtni zbornici.

Iz občinskega katastra, iz katerega je razvidno, koliko davka plačuje posamezni trgovec ali obrtnik, se pred volitvami sestavljajo volilni imeniki na ta način, da se najprej na listih katastra zaznamuje volilna kategorija volilca in po teh označbah (izčrtanje) volilci izpišejo v posamezne volilne kategorije v volilnih imenikih. V katero kategorijo pride posamezni volilec, je odvisno od visokosti davka, katerega faktično plačuje.

Kakor je preiskava dognala, se je konec leta 1908, torej neposredno pred volitvami, občinski kataster potvoril na ta način, da so se davčni podatki pri posameznih volilcih preuredili, to je ali zvi-

šali ali znižali, tako da so nekateri volilci prišli v višjo kategorijo nekateri pa v nižjo, nekateri pa bi celo izgubili volilno pravico.

Preiskava je dognala, da so se te falsifikacije vršile izključno v prid Kregarjevih pristašev, tako da so se dotičnikom davčni postavki zvišali, vsled česar bi prišli v višjo kategorijo, dočim so se davčni postavki nasprotnikov znižali, tako da bi dotičniki prišli v nižjo kategorijo, deloma tudi izgubili volilno pravico. Nekateri listi občinskega katastra pa so se kratkoma uničili.

Ivan Eržen je imel v rokah liste občinskega katastra, katere je skrivaje si prilastil in v stanovanje Kregarjevo prinesel, ter je Kregarju narekoval ime, obrt in davčni postavke posameznega davkoplačevalca. Kregar pa je imel pred seboj omenjeni seznam dotične občine, ter je kontroliral, kateri stranki spada dotičnik, ter je pri nekaterih velel, naj Eržen davčni postavke v listu (občinskega katastra) zviša ali pa zniža, s čim je pri pristaših narodno-napredne stranke. Pri nekaterih pripadnikih te stranke pa je listek celo vzel in strgal.

Pri tem si je Kregar na poseben listek zapisaval dotična imena s potrebnimi podatki, poleg tega je tudi Frančiška Štefe na poseben listek imena zapisavala in sicer Kregar za eno, Frančiška Štefe pa za drugo kategorijo volilcev. Na ta način se je doseglo, da je prišlo nekaj volilcev iz nižje v višjo kategorijo, in sicer nekaj takih narodno-napredne stranke je prišlo v nižjo kategorijo ali izpadlo, nekateri pa, ki sploh vsled premetega davka niso bili volilci, so postali volilci.

Eržen je na povelje Kregarjevo izradiral posamezne davčne postavke ter jih nadomestil z drugimi, kakor je bilo treba, da se je dosegel zaželeni namen.

Na podlagi tako falsificiranih listkov občinskega katastra je Eržen potem v zbornici nadaljeval spisovanje volilnih imenikov.

Volilne imenike je potem moral Eržen nositi Kregarju, da se je mogel prepričati na podlagi zgoraj omenjenih zapisnikov, če je Eržen res sestavil imenike na podlagi falsifikacij.

Navedene manipulacije so se vršile v Kregarjevem stanovanju navadno zvečer med 8. in 12. uro, pri tem je bila včasih tudi navzoča Kregarjeva žena, Elizabeta Kregar, ki se pa manipulacij ni neposredno udeležila, temveč je včasih izrekla svoje veselje nad tem početjem, češ, liberalce se sme goljufati, ker to ni noben greh. Prinašala je tudi jedi in pijačo ter včasih, če Kregarja ni bilo doma, v njegovem imenu sporočala, katere liste občinskega katastra, to je glede katerih občin naj Eržen v prihodnje prinese.

In dočim je Kregar v javnosti vsako zvezo z Erženom tajil, moral je v preiskavi priznati, da mu je nosil Eržen volilne imenike (bale brez davčnih podatkov), katere je rabil Kregar v svrhu agitacije.

Dognano je nadalje, da je Kregar leta 1906 jamčil pri »Ljudski posojilnici« Erženu za posojilo 200 kron, ter končno poplačal 160 K, ko Eržen ni zamogel plačati. Kakor Eržen izpove, je že leta 1906 pomagal Kregarju pri agitaciji za volitev v trgovsko zbornico in radi tega mu je bil Kregar porok.

Kregar mora nadalje pripoznavati, da je pogostoma dal Erženu denar, ter da je tudi enemu Erženovih otrok boter — vse

to pa baže zgolj iz človeškega usmiljenja (!). Na zagovor na sebi že ni verojeten, posebno pa ni verjetno, da bi Eržen za toliko dobrot dolžil dobrotnika kaznivih dejanj. Značilna je tozadevna izpovedba Kregarjevega pristaše, gostilničarja Dachsa, ki odritorsko izpove, da Kregar podpira le politične pristaše in sodelovalce iz strankarskih namenov.

Prvi je bil zaslišan

Eržen.

Podajemo važnejše izpovedi njegove: Predsednik: Ali se čutite krivega? — Eržen: Zavedam se, da sem kriv. Nisem pa imel goljufivega namena. — Predsednik: Kako ste sestavili falsificiran imenik? — Eržen: Srečal sem Kregarja na ulici in ta me je vprašal, kaj je novega. Rekel sem mu: Volitve bodo. In on me je vprašal, ali mu morem prinesiti volilni imenik, potem pa se je premislil ter je dejal: Ta imenik mi zanesljiv, bolje je, če mi prinesete kataster. Jaz sem se iz početka branil, ker sem vedel, da me Golob nadzoruje. Pozneje pa sem si premislil, ker sem bil mnenja, da me bo Kregar dobro honoriral in mi preskrbel dobro službo. Mislim sem, da je Kregar socialno misleč človek. Pozneje sem tudi zvedel, da se je Kregar trudil, da mi preskrbi dobro službo in sem se njegovi zahtevi takrat vdal. — Predsednik: Kako ste nosili kataster h Kregarju? — Eržen: Pod suknjo sem nosil Kregarju na stanovanje. — Predsednik: Kdo vam je dal nalog, sestaviti volilni imenik? — Eržen: Dr. Murnik je to delo poveril Golobu, Golob pa je delo izročil meni.

Predsednik: Kdaj ste pričeli manipulacije s Kregarjem? — Eržen: Ko so se začele priprave za volitve. — Predsednik: Kaj vam je Kregar obljubil? — Eržen: Bil sem na stanovanju pri njem. Stal sem ravno med vratni, ko mi je rekel, da dohim 200 kron. Jaz sem odgovoril, ne gre mi za denar, ampak za stalno službo. — Predsednik: Kdo je pomagal pri delu? — Eržen: Sprva sva s Kregarjem sama delala, pozneje je delo tako naraslo, da nisva več shajala. Kregar je povabil Štefotovko. Jaz sem imel posla s katastrom in s prvo skupino. Drugi so ostalo delali. Jaz sem narekoval, drugi so pisali. Kregar je dobil iz župnišč zapiske volilcev. Kdor je bil modro podčrtan, je bil klerikalec, kdor rdeče podčrtan, je bil pa liberalce. Te zapiske smo primerjali s katastrom in tako dognali, kdo je liberalce. — Predsednik: Kaj je Kregarja rekla? — Eržen: Kadar Kregarja ni bilo doma, mi je njegova žena naročila, kaj naj prinesem drugi dan na stanovanje. — Predsednik: Kako ste falsificirali? — Eržen: Šlo se je za volitve v I. in II. razred v obrtni skupini. V III. razredu je bila zmaga klerikalcem gotova. V II. skupini volijo tisti, ki plačajo 30 K davka. Golob je zaznamoval v listih tiste, ki ta davok plačajo. Mi smo te podatke že preje falsificirali. — Predsednik: Koliko falsifikacij ste izvršili? Eržen: okrog 500! Predsednik: V kateri skupini ste hoteli zmago doseči? Eržen: V drugi, ker imajo tukaj naprednjaki večino. Predsednik: Kako ste prišli do listine, na kateri so bili napisani davčni podatki. Eržen: Kregar mi je dal listino. Predsednik: Kdo jo je spisal? Eržen: Mislim, da Kregar. Pisava je bila njegova. Ukazal mi je, naj vse potrebno izvršim v zbornici. Drž. pravdnik: Ali ste falsificirali tudi v tretji skupini? Eržen: Seveda. Drž. pravdnik: Ali ni kre-

gar nekaj listkov strgal? Eržen: Kakih 30 do 40. Drž. pravdnik: Vi ste napredne volilce iz druge kategorije izpuščali, namesto njih pa vpisovali klerikalne. Eržen: Tako je. Drž. pravdnik: Ali ni Kregar zahteval kako kontrolo, da ste njegova naročila izvršili? Eržen: Zahteval je, da sem mu prinesel že sestavljene volilne imenike. Drž. pravdnik: Kdo jih je sestavljal? Eržen: Večinoma jaz, za radodoljški okraj pa Hauptman. Svetnik Erhartič: Kako je sodelovala Kregarjeva žena? Eržen: Direktno ne, pač pa je odobraval falsifikacije. Rekla je: **Le tist jih dajte, liberalce goljfat ni greh.**

Eržen je revež, diurnist je bil z majhno plačo. Iskal je boljše stalne službe, pa je ni dobil. Zašel je v dolgove in iskal posojila. Tudi škof mu je podpisal menico. Zagrešil je v stiskah tudi nekaj malverzacij. Klerikalci so se ga nekako balji, če bi izdal sleparije. Dr. Pegan mu je nekoč zagrozil, da ga bodo tožili radi izsiljevanja, če se bo še kaj govorilo o »manipulacijah« pri volitvah v trgovsko-obrtno zbornico.

Drugi je bil zaslišan

Kregar.

Predsednik: Ali se čutite krivega? — Kregar: Ne. — Predsednik: Kaj ste hoteli doseči s falsifikacijami? — Kregar: Čisto nič. Eržen je hodil k meni, tožil, da se mu slabo godi, in prosil, naj mu pomagam. To je bilo l. 1906. Nekoč sva se srečala na ulici in mi je rekel: »Gospod svetnik, ali se vaša stranka ne bo brigala za volitve v trg. zbornico? Jaz sem odgovoril: »Ne vem.« Dr. Murnik mi je rekel, da ne dobimo imenikov. Na to je Eržen pripomnil: »Bomo videli, če to ne bo šlo.« Nato mi je jel nositi listke. Enkrat pa je prišel k meni in rekel: »Sedaj pa ne bo mogoče, ničesar več storiti, ker so mi odvzeli to delo, češ, da se je Hauptman pokomnil zaslužka. — Predsednik: Torej ni nič res, kar je izjavil Eržen? — Kregar: Čisto nič! — Eržen je prihajal k meni, našel me navadno ni, potem na naročil ženi, kar mi je mislil povedati. — Predsednik: Kako pa je z menico pri »Ljudski posojilnici«? — Kregar: Podpisal sem mu menico iz usmiljenja. Eržen je na to menico nekaj plačal, kasneje sem prišel v »Ljudsko posojilnico«, tu so mi rekli, da bodo menico na me prepisali, Eržena pa terjali, morda bo vendarle plačal. O tem sem Erženu povedal na ulici. Menico pa sem plačal lani. — Predsednik: Ali ste dajali Erženu kak denar? — Kregar: Da, za one listke, ki jih je nosil po 2, 3 in 5 K. — Predsednik: Pa ste se le pogovarjali zanj pri raznih zavodih? — Kregar: Ne nikjer, pač pa pri »Ljudski posojilnici«, kjer sem izvedel, da je mesto prosto. Ko se me je vprašalo, ako je Eržen dober uradnik, sem temu pritrdil. — Predsednik: Kaj pa je z nagrado 500 K? — Kregar: Eržen me je srečal na ulici in rekel: Kaj pa je z volitvami? Za nar. napredno stranko delajo že Hauptman, Golob in drugi, dobili so zato 500 K, mene pa odrinili. 500 K mi nisem obljubil, ampak on je govoril o njih. — Predsednik: Kako pa je s Puharjem. — Kregar: Štefe je prišel k meni in mi rekel: Nekaj se kuha. Puhar mi je pripovedoval, da mi je Eržen rekel, da bo tebi nož nastavljal. Kmalu na to je prišla Erženova žena z bianko menico k meni in zahtevala, da podpišem. Nisem hotel tega storiti. Še nekaj. Lani je prišel k meni agent »Jutra« in mi rekel,

nal v listu misliram. Rekel sem mu, da tega ne bom storil. »Bomo vas pa raztrgali,« je bil odgovor. Potem so res izšli napadi v »Jutru«, katere so ponatisnili nemški listi. Tu se je govorilo o vlomih v zbornico. S temi napadi je bil v zvezi Eržen, ker so ga videli iti v uradništvo »Jutra«. To je bilo samo izsiljevanje za denar. — Predsednik: Ali ste podpisovali glasovnice? — Kregar: Če sem imel pooblastilo, potem sem dal imena podpisati. Jaz pa sam nisem nič podpisal. Zgodilo se je, da je eden podpisal 30 glasovnic, ker smo imeli v rokah pooblastila.

Drž. pravnik dr. Rojic: Vi ste sprva zanikali, da bi imeli stike z Erženom: — Kregar: To ni res, rekel sem samo, da ni resnično, da bi bili sleparili, priznaval pa sem, da sem bil v zvezi z njimi. V časopisih nisem nič pisal. — Dr. Rojic: V preiskavi ste rekli, da ni nihče podpisoval glasovnic. Danes pa ste to priznali. Navajam to, da se spozna konsekvencnost Kregarjeva.

Dr. Kurovec je vprašal med drugim: Kako to, da je škof podpisal memo Eržen, ako je tak sanjač.

Kregar je molčal nekaj časa potem pa zamahnil z roko in rekel: »Ta pa podpiše več kakor ima!« (Viharna veselost.)

Zaslišani sta bili na to Franja Štefeta in Elizabeta Kregarjeva. Prva je rekla, da je bila samo enkrat pri Kregarju, Kregarica pa ni hotela poznati Eržena, dasi mu je bila botra.

Na to so bile zaslišane priče. Dr. Murnik je pripovedoval, kako mu je Eržen vse priznal.

Zaslišanih je bilo več prič; po večini se je zrcalilo iz pričevanja, kako so »manipulirali« klerikalki pri takratnih volitvah v trgovsko-obrtno zbornico.

Značilna je izjava ljubljanskega kanonika Josipa Šiška: (Preds.: Kaj veste o Eržen. Šiška: Eržen je prišel k meni, mi slikal svoje bedno stanje in me prosil za službo. Pri meni je bila tudi njegova žena. O Erženu smo razpravljali v seji »Ljudske posojilnice«, kjer sem podpredsednik. Pri tej seji je bil navzoč tudi Kregar, ki je slikal Eržena kot pridnega in sposobnega uradnika. Toda službe ni dobil pri posojilnici, pač pa sem ga priporočal pri »Zadružni zvezi«, kjer je tudi bil provizorično nastavljen. — Predsednik: Ali je vam povedal Eržen, da je delal za klerikalno stranko in da je mnogo pisaril? — Šiška: Rekel mi je, da je pisal za Kregarja neke listke in da je zaradi tega moral zapustiti službo pri trgovski zbornici. Jaz sem priporočil, ako je to res storil, da je vreden, da se mu preskrbi služba.

Ivan Klepec je izpovedal, da mu je Eržen pravil, kako so ponarejali glasovnice in druge listine. — Predsednik: Ali je on rekel, s kom v družbi je ponarejal? — Klepec: Imenoval je opetovano Kregarja in zatrjeval, da so vsa ta dela izvrševali na Kregarjevem stanovanju. — Preds.: Ali je Eržen kaj rekel, da je bil za to plačan? — Klepec: Povedal mi je, da je dobil za to okrog 400 kron.

Jakob Bole, gostilničar v Ljubljani, vprašan kot priča: Predsednik: Kako ste izvedeli o falsifikacijah? — Priča: Čital sem to v časopisih. Nekeč sta prišla k meni dva gosta, ki sta se o onih falsifikacijah pogovarjala. Ostal je končno v gostilni samo en gost in ta je bil Eržen. Nato sva se jela razgovarjati. Eržen je tožil o gmočnih tiskanih in se pritoževal, da so mu nekateri nevhvalni. Potem mi je jel pripovedovati, da ga je Kregar nagovoril, da je nosil na njegovo stanovanje voljne imenike in druge listine. Vse to mu je Kregar ukazal. Med drugim je rekel Eržen: »Enkrat je hodil Kregar po sobi gori in doli in govoril: »Pravijo, da sem klerikalec. Jaz pa klerikalec! Jaz sem pristaš S. L. S. Kadar bomo pa prišli na površje, bomo pa s farji pometli!«

Zaslišane so bile še razne druge priče, ki so izpovedale obteženo za obtožence, deloma olajševalno.

V soboto zvečer je končala razprava. Porotniki so zanikali vprašanja o krivdi obtožencev; nato so bili vsi oproščeni.

Prvo glavno vprašanje o krivdi Ivana Eržena glede zlorabljanja službene moči v trgovski zbornici so porotniki enoglasno zanikali.

Drugo glavno vprašanje o krivdi Ivana Kregarja, ki je v svrhu izvedbe ponaredb dal Erženu svoje stanovanje na razpolago in mu dajal navodila, so porotniki enoglasno zanikali.

Tretje glavno vprašanje o sokrivdi gospe Štefete, ki je Erženu in Kregarju pomagala, enoglasno zanikano.

Četrto glavno vprašanje o sokrivdi Elizabete Kregar enoglasno zanikano.

Druga vprašanja z večino zanikana.

Reformni srednješolski zavodi in naši odnošaji.

Josip Wester (Ljubljana).

(Dolge.)

Zanimiv zaključek nudi primerjanje prvošolcev. Na vseh naših gimnazijah jih je bilo začetkom šolskega leta 1910/11 okroglo 740, na realkah pa 160, torej 100 : 21.

Slovencev v najvišjem razredu (VIII. gimn., oz. VII. realke) pa je bilo:

Gimnazijcev: 200, realcev 55, torej: 100 : 27.

Te številke pričajo, da je obisk prvega razreda gimnazije še večji kakor kaže poprečno razmerje gimn. in realk (100 : 27), dočim se v najvišjem razredu prilično izenači v razmerno število 100 : 27.

Kaj smemo iz tega sklepati: da doseže učni cilj več slovenskih dijakov na realki kakor na gimnaziji. Pojasnil za ta pojav bi imeli dovolj: v gimnazijo sili dandanes vse, tudi slabo nadarjeni dečki, sinovi iz delavskih slojev, ki se žal premalo ali celo nič ne zanimajo za uspevanje svojih otrok, dočim je za realko, rekel bi, več smotrene odločitve iz krogov staršev, ki tvorijo vobče boljše situirane sloje. Nadalje ima gimnazija svojo tradicijo predvsem kot pripravilnica za duhovski in uradniški poklic. Tehnične stroke so pri nas še bolj izjemne (eksepcionalne), ker nimamo ne obsežne industrije, ne velikih podjetij itd. — Realska matura do najnovejšega časa ni dajala možnosti za toliko izbiro različnih poklicev, kakor gimnazijskaska. Še od leta 1908, se more realec posvetiti tudi vseučiliškim, oziroma gimnazijskim tehničnim študijam, če zaželi zahtevam, ki so bile že prej omejene.

Seveda se je tudi drugod, ne samo v naših krajih, kazalo to nesoglasje med frekvenco obojnih zavodov. Ti in še mnogi drugi momenti so bili merodajni, da je učna uprava stvarila nove srednješolske tipe, hoteč dati s tem naraščajočo priliko, da že prej prilagodijo svoje študije svoji nadarjenosti in svojim interesom in da mu je ob koncu teh srednješolskih študij odprtih več poti k raznim poklicem, posebno da mu je hkratu omogočen obisk vseučilišča ali tehnike.

Zato pa se je v drugih kronovinah, posebno na Češkem in Nižjem Avstrijskem, javnost hitro oprijela dane prilike, tako da štejemo sedaj po preteku treh let v državi že nad 50 reformnih zavodov, v veliki večini 8-razrednih realnih gimnazij; med temi se preosnavlja 34 humanističnih gimnazij in 4 realke v realne, oz. reformne gimnazije. Samo na Salzburškem, v Dalmaciji in na Kranjskem še ni nobenega teh zavodov. Pač pa jih je nekaj v nam sosednih deželah. V Gradcu se je preosnovala prejšnja II. državna gimnazija kar naredbenim putem v 8-razr. realno; Celovec ima poleg popolne humanistične gimnazije na istem zavodu že 3 realne paralelke (zanimivo, da ni v teh nobenega Slovenca); Belfak ima 8-razr. realno gimnazijo; Gorica ima na nemški gimnaziji italijan. realne paralelke (doslej že 2 raz.). dočim so sloven. vsoporednice humanistične. Tudi Trst ima na nemški drž. gimna-

ziji realne paralelke, celo (Fulj ima realno gimnazijo (doslej s 5 razredi) in v Voloskem je ustanovila mestna občina svojo lastno realno gimnazijo, ki ima sedaj 3 razrede.

IV. Kaj sledi iz tega za nas.

Na Kranjskem doslej še ni sledu o takem zavodu. Ali ga sploh ni treba? To je tisto vprašanje, ki bi se dalo o njem debatirati. Če ga sprožimo v javnosti, ga bodo konservativni elementi zavračali, češ, gimnazija, kakršna je, je dajala in dala doslej vseh potrebnih uradnikov in duhovnikov, realka pa tehnikov in inženirjev. Če pa domačinov ni bilo, smo jih dobili od drugod. Tako je bilo; a ni treba da bi pri tem ostalo; ne samo ni treba, ampak nedostatek, napaka, celo krivda naša utegne postati, če pustimo možni razvoj našega srednjega šolstva v nemar. Najvišja učna uprava je sama odredila, da se poskusi z reformnimi zavodi; zato je sedaj na nas, na naših narodnih zastopnikih in socialnih politikih, da spravijo stvar v pravi tek.

H koncu svojega referata hočem še omeniti, kako bi se dalo to reformno delo započeti.

Predvsem se vriva vprašanje, kateri moderni jezik naj bi se poučeval na naših realnih gimnazijah. Tu se je treba postaviti na praktično stališče. Nemščina bi bila poleg slovenščine itak obvezna, zakaj ta paralelizem obeh jezikov mora pri nas i zanaprej ostati.

Mesto grščine pa, menim, je za naše razmere edino umestna — italijanščina. — Nedavno se je sklenila v Gorici na javnem shodu učiteljev in staršev resolucija, ki zahteva, naj se na ondodni realni (laški) gimnaziji, ki dobi letos na jesen tretji razred, uvede slovenščina kot obvezni predmet. Pomislite: Lahki že uvidevajo, kako nujno potrebno jim je znanje drugega deželne jezika, če hočejo uspešno tekmovali v primorskih deželah z drugimi, ki so si pridobili znanje italijanščine. Kako pa naj tekmujejo naši mladi rojaki z njimi, če jim nedostaje zmožnosti v italijanščini? Zato smatram za potrebno in edino primerno, da bi se na naših realnih gimnazijah uvedla italijanščina kot obvezni učni predmet. Res je za tistega, ki hoče iti v daljni svet, francoščina in angleščina večjega pomena, ker sta to pač svetovna, mednarodna jezika. A koliko naših ljudi utegne iti v tujino? Zakaj dejstvo je, da išče vsak najrajši službe v domovini in doslej je na raznih mestih še dokaj prostora za naše rojake, samo da so v vsakem oziru, v strokovnem in jezikovnem, dovolj usposobljeni. In k tej usposobljenosti, menim, spada pri nas tudi znanje italijanščine. Vsak, ki pozna odnošaje, ve, da se nam od severne strani pošiljajo nemški uradniki, posebno na Štajerskem in Koroškem, ki pa se morajo vsaj formalno izkazati z znanjem slovenščine, da je torej tamkaj tekmovalje uradnikov slovenske narodnosti z jezikovno usposobljenimi Nemci veliko težavnejše, na višjih mestih celo neuspešno. Ni treba biti človeku dalekoviden, če trdi, da so avspicije za nas na jugu v primorskih deželah dokaj ugodnejše.

(Konec.)

DOPISI.

Iz komenskega okraja.

Iz Komna. (Naš »rico«.) — Nemalo smeja vzbudil je med ljudstvom oni dopis iz Ivanjgrada v c. »Soči«, ki je na tako drastičen način javljal javnosti, kako je naš »rico« naskakoval klobaso, ki je bila baže kakor »ša'am«. Radi verjamemo, da se mu dopada meso, pa bilo prašičje ali svinjsko, samo da je meseno! Eh! ponosen je naš kaplan na svoje kordinate (»rice«) in pa tudi v čast jih ima! Sicer pa ni nobeno čudo, da je ponosen na-nje; večkrat izjavlja puncam, v kojih krogu se tako »fino« zabava, da ni nobene druge stvari podedoval po svojem očetu izven »ricov« in pa še nekaj! Mar bi ga tako rade imele punce, pa naj bo ona z veličanskim imenom ali pa njena histerična konkurentinja

v obrti, ako bi ne imel takih kodras las? Nel prav gotovo nel! Tedaj je naravno, da je ponosen na jedino dedščino, ki ga dela dekletom kljub tonzure in ko mikavnega.

Nekateri ljudje jemljejo ricotu za slabo, da se shaja z dekleti. Prosim vas! ko ga bi ne zavedlo pomladi ven na prostote v lepi gozd? V naravi občudovati lepa stvarstva, ni li to višek užitka? In moški, ki smo nekoliko galantni, pravimo da: »krona stvarstva je lepa ženska.« on ki jih muči celibat, pa pristavljajo: »pa naj bo omožena ali poročena ali pa ne!« ta celibat! če »avancira« naš rico do tega da bo pisal »bule«, »enciklike« »sylabus« in take slične »recepte«, odpravil bo on ukaz, ki zapoveduje celibat. Namesto tega izda! bo ferman, ki bo naročal vsakemu konzvirancu v črni suknji ali pa v rujavu kuti, da: »ako ti ne zadošča ena žena vzemi si jih več. Jus primae noctis naj bo privilegij maziljenecv Gospodovih!« Ne zmotljivost! Dogma! Amen! Utemeljiti ne bilo posebno težko tak ferman, kaj človeku ni dobro samemu biti ... je rekel Bog, in naredil mu je družico in ji dal ime žena!

Nekateri pravijo, da bo vzel naš »rico« »ven karte«, ma, težko da bo kaj Brez »kart« pa ni poroke.

Hm! pravijo, da ni baš varno hoditi po noči na sestanke z dobrimi dekleti. luč! ta vražja luč! Rico! mi ki smo fantje, ne jemljemo leščerbe s sabo, kadar bomo dimo vasovat. Mi prepuščamo razsvetljava onemu bajnemu rešetu na nebu, ki se mu luna pravi. To je fantovsko solnce! Ali ta »ricotova« luč! ta je izdajalska! Ljudje božji! kdo od vas ni še v poznih popoldnih urah s »one« intenzivne acetilenske luči, ki se »vedča« pride vela mimo nas, ki se odpravljali po opravkih od doma? In koga smo videli zadaj za to leščerbo, ki nas je slepila? Čudom ste se čudili in križale ve ženice: »o ježeš, ježeš! gospod se vračajo šel domov.«

O, ta leščerba je že osvetljevala marsikaj. Tudi ob cestnem jarku se je z »astnikom« seznanjala z materjo zemljo. Zato pa proč s to izdajalsko leščerbo, me secu pristojna, da osvetljuje fantovske poti. In konečno »se en nasvet« nikar hoditi na sestanke z dekleti v gozd; gozd ima neko neodoljivo silo, da razburi fanta, ki je v krogu deklet in — v gozdu je gromovje za — opazovalce!

Iz krminskega okraja.

Fojana. V zadnjem »Prim. Listu« stopa dopis, kjer neki lažnik trdi na zviti način, da ni res, da bi bil naš g. vikar črnol kakšnega otroka, kakor je bilo povedano v »Soči«! Dopisnik očita nam izprijenost, kakor vidimo, je pa on sam izprijen, ker se upa tako infamno lagati v javnem časopisu! Poznamo predobro fojanske razmere in dobro vemo, zakaj se ni upal nobeden g. vikarju v lice povedati, da se mu je godila krivica! Saj »katoliška« načelna ne poznajo pravice, ona poznajo edino le moč, in smo prepričani, da bi z dotičnim kom najprej obračunali Fojanci sami, potem pa še gospodar grof Bagner, čegar sužnji smo vsi Fojanci! Mi trpimo z vami Fojanci, samo je ta razlika, da mi vemo, kje nas čevlji žuli, česar vi drugi nečete vedeti, a pride dan, ko tudi vi spregledate, in tedaj nam bodo sijali božji dnevi

Dopisniku in vsem čitateljem »Prim. Lista« pa povemo, da vstrajamo pri trditvi, da je naš vikar Ivan Spitzer črnol in za ušesa vlekel neke dečke, ker so šli parkrat v sokolsko telovadnico, ter da je žalil z raznimi psovskami g. Jušo, g. učitelja in g. Viljema!

Izprijenemu dopisniku pa povemo, da je umazan lažnik in lomilec božje zapovedi, ki pravi: ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe!

Iz ajdouskega okraja.

Z Vipavskega. — Slaba letina kaže. Trta je zelo malo obrodila, sadje skoraj nič in tudi drugi prideški so še odvisni od vsakojakih elementarnih nezdod. Te slabe

Imate bolečino?

Revmatične, protinske, v zobeh, glavobol? Ali ste se po prepihu ali drugače prehladili? Poskusite vendar bolečine utahovati, lekačji in krepijoči vateji samo lekarnar Feller v Stubici, Biser trg št. 264 (Hrvatstvo).

letine in sporedno marašaloča draginja spravilo ubogega kmeta na boben, ako mu ne priskočijo drugi faktorji z izdatno pomočjo. Vsi stanovi so edini, da je treba odpomoči, le naša duhovščina uči eno a dela drugo. V Lokavcu pase neki duhoven ovce, nad katerimi se na prižnici neprenehoma dere po svoje. Pri »ofru« je kričal: »Kaj mi nosite tiste črne, jaz nimam časa šteti, bele in zlate hočem«, ni pa povedal, kje dobi ubogi kmet bele in zlate.

Lansko leto je bilo rojenih le malo otrok in drl se je na prižnici, da se dela s tem greh, ker je tako malo rojstev, a nekemu kmetu je »kaj odpustil« ta greh, le da se je upisal v njegovo čukarsko društvo in sedaj sedi z njim skupno v odboru. Oba grešnika!

Kakor parasit se je zajedel v Lokavsko ljudstvo, ter si dela nebesa že na tej zemlji, ovce pa želi vsega tega po smrti. Ubogo ljudstvo, kdaj se boš spametovalo in se oprosti težkega jarma ljudskih prijateljev, katerim je prva in najvišja zapoved dobro življenje in bogastvo ter gospodstvo nad teboj.

Govori se tudi, da je tako fanatiziral mežnarja in njegovega očeta, da je nevarnost, da znorita, o tem pa prihodnjik, ko se prepričam.

Čudno se mi zdi, da pa tamošnji naprednjaki o vsem tem molče, kaj je vzrok?

Družba sv. Cirila in Metoda.

Za »Narodno šolo« na Blanci so darovali: g. M. Mastnak, c. kr. profesor K 4, narodnošolski prijatelj K 10. Živela!

Ciril-Meto. ... slavnost v Volčjdragi se včeraj zbog slabega vremena ni mogla vršiti. Kdaj se bo vršila, se naznani.

Goriška moška podružnica Družbe sv. Cirila in Metoda je sprejela za Binkošti od goriškega srednješolskega dijaštva K 350 — kot narodni davek za leti 1910 in 1911. Denar je nabran in se vporabi za družbeni vrtec na Blancih. V umevanju narodno-obrambnega dela uzorne mu dijaštvu izrekamo iskreno zahvalo, proseč za nadaljnje podpore.

Biljana. — Občni zbor Ibriske C. M. podružnice, ki se je vršil v nedeljo 19. t. m., se je izvršil povsem dobro. G. predsednik Fr. Obljubek, župan kojsčanski, je pozdravil navzoče zborovalce v zbranih besedah ter jim polagal na srce, zakaj je C. M. družba tu. Nato so podali svoja poročila tajnik g. Izidor Kožlin in blagajnik g. Viljem Sfiligoi, kar se je z odobravanjem vzelo na znanje. Zlasti pa opazka g. tajnika, da gre vsa čast g. Fr. Turku za vodstvo prireditelj podružnic v prid, kakor tudi apel g. blagajnika, naj bi sleherni narodno čuteč Bric in Brika pristopil k briski C. M. podružnici, da bi se zamrglo tako dostojno proslaviti 25-letnico obstoja podružnice! Upamo, da ta apel ne ostane brezuspešen!

Zvečer vršča se veselica narodnemu šolstvu v prid, je bila toliko v gnetnem kakor tudi moralnem oziru dobra. Vsa čast prirediteljem in hvala za trud, ki so ga imeli pri tem, kakor tudi domačemu orkestru za brezplačno sodelovanje. Tudi gre vsa hvala gg., ki so blagovolili preplačati vstopnino in sicer: G. Karol Toroš, velep., Medana in g. soproga 3 K, g. Ana Ribičič, učiteljica, Hruševlje, 2 K, g. Stefi Jerman, učiteljica, Medana, 1 K, dva gospoda vsak 1 K.

Na zadnje pa srčna hvala tudi vsemu cenjenemu občinstvu za poset, pri čemur treba pač omeniti, da je bila Medana častno zastopana. Sploh smo opazili, da ni še umrl naroden čut v Brich! Nato pa moram izreči vso grajo onim, ki smo v prvi vrsti računali na njih udeležbo, a jih ni bilo videti! Za danes le toliko, da ne govorimo več!

Domače vesti.

Smrtina kosa je izopet enkrat zamahnila z veliko brutalnostjo: danes po noči je, pri svojih stariših v ulici sv. Antona št. 20, preminil sedmošolec goriške gimnazije Rudolf Vidmar, jedva doživši 18 let. — Tudi ta simpatični mladenič zapušča »hajdukovo oporoko«: »Umreti, bratje, težko ni; pustiti nade — to boli!« In v Vidmarja smo stavili upravičene nade; saj so nam zu to pač nudile dovolj jamstva njegova nadar-

jenost, marljivost, značajnost. Zakaj je šel, star še le osemnajst let? Ne vprašajte ...

Umrli je na Repentabru na Krasu g. Ivan Ravbar, tamkajšnji župan in posestnik, zvest pristaš napredne stranke. Bil je dober in priden gospodar ter čisljan mož. Pokopali so ga danes. Preostalih naše sožalje!

V Škedenju pri Trstu je umrl na Binkošti, nedeljo, 19. t. m., Ivan Godina, posestnik, starosta škedenjskega Sokola, odbornik raznih gospodarskih društev itd. umrl je po dolgem trpljenju, star 40 let.

»Brzajavna urada« v Gorici. — Halo, kdo tam? — »Brzajavna urada«. Nič se ne čudite. V Gorici je polno poštnih in brzajavnih uradnikov, ki ne znajo slovensko, ki pravijo brzajavnemu uradu »brzajavna urada«. Pri brzajavu službujejo pa tudi gospodične, ki seveda tudi ne znajo slovensko. Nedavno je v brzajavnem uradu na Korsu vprašal neki slovenski gospod po svoji brzajavki, ki mu ni bila dostavljena. Vprašal je službujočo gospodično seveda po slovensko in dobil tak-le odgovor: »Veš kaj, pridite in zwelten Stock!« S temi besedami ga je poslala v drugo nadstropje. — Na brzajavkah ne napišejo nikdar »Soča«, ampak »Soca«. Ne »uredništvo«, ampak »urednistvo«, dasi je stranka brzajavila »Soča« in »uredništvo«. — Zahtevamo pri brzajavu ljudi, povsem sposobne slovenščine, in slovenske brzajavke naj dostavljajo slovensko pisane. Zahtevamo od poštnega in brzajavnega ravnateljstva v Trstu, da v tem pogledu nemudoma stori vse potrebno, kar predpisuje zakon o ravnopravnosti!

Narodno delavstvo v Gorici priredi v nedeljo dne 2. junija t. l. veselico, združeno z javnim plesom na vrtu g. Gorjanca (pri Attemsnu na Kornu). — K obilni udeležbi vabi uljudno veselilni odsek.

Radi volitev v okrajno bolniško blagajno v Gorici so imeli socialni demokratje shod. Hočejo namreč, da bi ostalo vodstvo blagajne še nadalje v soc. demokratičnih rokah. Nekaj soc. demokratov prav fino živi pri blagajni. — Čas pa bi bil, da bi prišla ta blagajna v slovenske roke!!

Ugankar v »Novem času« je dolgo časa molčal. Čitajoče občinstvo ni vedelo, ali je še v Gorici, ali se je pocuknil bolj na periferijo mesta v največjo bližino nebeškega vratarja. No, prišle so Binkošti, z njimi sv. Duh, in ugankar se je zopet oglašil v »Novem času«. Sile, ki so toliko časa počivale brezplodno, so sedaj vstvarile kar tri uganke, ki se seveda vse pečajo z »Novim časom«. »Na delo, peti tisoč« in »Naša moč je pod zastavo križa«, se glasi ta rešitvi prvih dveh uganek. Tretja uganka je pa konjiček. Klerikalni ugankar si je izposodil pegaza, katerega je jezdil Prešern v svoji »Novi pisariji«, opremil ga je s klerikalnim komatom in s fanovskiimi vajeti, sedel nanj in iztuhljal svojo binkoštno himno, ki se glasi »A zdaj, ko »Novi čas« že vsakdo bere, in list brezverski vsakemu se stidi, jaz tudi pod zastavo svete vere se vpisati želim, se mi ne čudi.« Pod takim nespretnim jahačem je postal konjiček pri zadnjih treh skokih kozliček in je skakal, kakor mu je pač kazalo. Jahač je postal »mat« že pred koncem himne — se mi ne čudi!

»Schulverein« je imel včeraj na Dunaju svojo dvaintrideseto skupščino. Delegatov je bilo 825. Članov je 82000. Lani je bilo dohodkov 1.176.562 K. Roseggerjev fond je dosegel svoto 2.916.000 K. Šole je imelo društvo v 550 krajih ob jezikovni meji. Za zgradbo nemških šol v Gorici je dovoljena svota 50.000 K, kakor sledi iz poročila, na občnem zboru sprejetega.

Vojaška godba v Gorici bo svirala jutri zvečer v mestnem parku od 7.—8. Vspored: Haidn: »Josias Coburg«, koračnica; Strauss: »Pri nas doma«, valček; Flotov: ouvertura k operi »Indra«; Zajc: Duet in finale iz opere »Zrinski«; Hertl: potpourri iz baleta »Flick-Flocks Abenteuer«; Darevsky: »Komm. Schatz, komm in den Stadtpark«, valčkova pesem iz operete »Die verhexte Wienerstadt«.

Toča je zadela na Binkoštno nedeljo pop. občutno nekatere kraje v okolici; tudi v Furlaniji je napravila škodo.

Listnika uredništva: Ker nam še vedno prihajajo dopisi, pisani s svinčnikom, naznanjamo ponovno, da stavec ne sprejme s svinčnikom pisanih sestavkov.

Zato prosimo vse gg. dopisnike, da pišejo vedno le s črnilom, ker drugače dopisa ne moremo spraviti v list; da bi kdo še le prepisoval, za to v uredništvu ni časa.

Zveza narodnih društev.

Bralno društvo »Čaven« v Gojačah priredi dne 29. junija t. l. veliko in bogato poletno veselico z najnovejšo nalasč za to prestavljeno burko v treh dejanjih. **Kemija za žentev** s plesno zabavo na znanem hribu sv. Pavla. — Sveti Pavel je jako lep hrib ravno pod Kuceljem. Znan je daleč naokrog po svoji lepi legi in po svoji lepoti, katera se izpopolnjuje s tem, da je raz njega nepopisno lep razgled po celi Vipavski dolini, po Krasu, v ošrčje Italije itd. Vrhutega je pa Sv. Pavel nekaj spomin na starodavne čase, zakaj pozna se še sedaj prav dobro obzidje, globoko vsekane ceste, stopnjice iz podzemeljske jame čez pokopališče v grad ter v cerkev; tudi še dobro ohranjen je stolp s podjamskimi oboki, z globokim, dasi zasutim vodnjakom. Sploh kamor se človek obrne, se mu zdi, da živi v času, ko so Rimljani imeli vso Vipavsko dolino pod svojo oblastjo. Tudi marsikaj posebnega se dobi tu na tem hribu, kakor n. pr. dva studenca, ki se med seboj zelo razlikujeta: prvi je jako dober — najboljšo pitno vodo, ki ima prav zdravilno moč v sebi, drugi pa naravnost strupen, ker ogibljejo se ga ljudje in živali. Itd. itd. itd.

Torej na tem hribu priredi bralno društvo v Gojačah veselico. Seveda je združeno s to prireditvijo ogromno stroškov, ker hočemo napraviti nekaj posebnega. Ker ne bo gostilnice tam gor, napravimo tri velike paviljone, v katerih bo na razpolago jed in najraznovrstnejša pijača. Ti paviljoni bodo v prid **Družbi sv. C. in M., Dijaški kuhinji** in za **Slovenske visokošolce**. Ako se bo videlo veliko zanimanje za to veselico, naročimo za tisti dan poseben vlak, da bo prav vsem ustrezno. Slika o tem hribu sv. Pavlu prinese **Slov. II. Tednik** v eni prihodnjih števil. Vabimo torej vsa društva, naj napravijo tisti dan izlet na Sv. Pavel s svojimi pevci — posebno društveniki; posebno vabimo telovadna društva »Sokol« — da priletijo gor; ker jim bo ta polet koristil na duši in na telesu. Društvom pošljemo posebna vabila. Torej 29. junija t. l. vsi na Sv. Pavel. — Odbor.

Sokolski vestnik.

Iz Oseka. — Veselica, katero je priredil dne 19. maja t. l. odsek črniškega »Sokola« v Oseku, se je izvršila toliko v moralnem kakor tudi v gnetnem oziru dobro; zlasti se je dobro igrala veseloigra »Grofica in čevljari«. Grofica, v osebni gđ. Faganelove, je bila popolnoma na svojem mestu. Enako tudi čevljarijeva žena v osebni gđ. Kosovelove. Čevljari je sicer dobro zadel; boljše bi pa bilo, ako bi bil manj bijan. Če je pretirano, ni videti dobro. Tudi še par vaj bi ne bilo škodovalo. Mora se pa priznati, da se je na splohi trvalo in čudilo, da zmore oseška mladina tako nastopati. Društvu, katero ima take moči, je zasiguran obstanek in napredek.

Udeležba je bila dobra od strani domačinov celo prav dobra. Prišli so tudi naši domači nasprotniki, kar je za nas razveseljujoče dejstvo. Jasno nam tudi to kaže, da je dosežanje »črno gledanje« na naprednjake umetno in nikakor ne naravno. Ako bi ne bilo šuntanja, bi mnogi Osečani ne videli v nas brezverce in pohujšljivce, ampak svoje sovaščane in morda celo prijatelje. Prijatelji smo lahko vseno, četudi smo si v politiki nasprotni. Nauk pa, da se mora liberalca imeti za največjega sovražnika, ni Kristov.

Smešno in nazadnje še celo ludobno pa je pisarenje oseškega šuntarja v »Novem času«. Osebi, kakor je g. Vodopivec učitelj v Gojačah in g. Baša, nadučitelj v Črničah, ker se toliko žrtvujejo na izobraževalnem polju, ste vredni vse pohvale in ne pa da se zaradi tega kak srednjevekovce zaletuje v njih.

Goriška kolesarska zveza.

Kolesarsko društvo »Gorica« priredi tekom mesecev junij—september t. l. sle-

deče izlete: Gradež, Vipava, Videm, Miran, Devin, Opčine in Cedad. — Predsedstvo.

Kolesarsko društvo »Danica« v Gorici uljudno naznanja, da je dirko, katera se je imela vršiti v nedeljo 25. t. m., radi slabega vremena preneslo na nedoločen čas. Vpisalo se je 48 dirkačev. Vpisnina dirkačev in listki prodanih srečk ostanejo veljavni do prihodnje prireditve. Kdaj se bo vršila, se objavi v kratkem v »Soči« in »Edinosti«. Odbor.

Politični pregled.

Naš zunanji minister Berchtold je bil v Berlinu. Predstavil se je kot avstro-ogrski zunanji minister. Listi sklepajo iz pogovorov, ki jih je imel z Bethman-Hollwegom in Kiderlen-Wächterjem, na vedno jednako dobro razmerje med Nemčijo in Avstrijo.

V Bosno odpotuje skupni finančni minister Bilinski dne 5. jun. V Sarajevu bo 14 dni. Vodil bo dogovore za zanesljivo večino v bosenskem saboru.

Boj za volilno reformo na Ogrskem. — Justh je izjavil časnikarjem, da ni misliti, da bi mogla vlada brez moderne volilne reforme rešiti vojaško predlogo. Opozicija se je združila in bo brezobzirno postopala proti vladi, ko bi hotela vojaško predlogo rešiti brez volilne reforme, odgovarjajoče duhu časa.

Vojna med Turčijo in Italijo.

Razne vesti.

Izgnanih je iz Turčije Italijanov do slej okoli 5000. — V trgovskem svetu v Soumju je nastalo razburjenje vsled izгона Italijanov. — V Smirni se je pojavilo jako grobo postopanje proti Italijanom od strani Turkov. Baje bo tudi Francija zahtevala, da se spoštuje mednarodni pravilnik v polni meri v takem mestu kakor je Smirna. — Iz Afrike ni nobenih poročil. Turške bojne ladje križarijo po Egejskem morju.

Razne vesti.

Akad. društvo slov. agronomov »Kras« na Dunaju si je izvolilo za letni tečaj 1912. sledeči odbor: predsednik: Rupert Brovet, cand. ing. for., podpredsednik: Rude Wissiak cand. nig. cult., tajnik: Bogdan Ferline, cand. ing. agr., blagajnik: Alfons Pirc, stud. ing. cult., knjižničar: Francé Mikuž, cand. ing. agr., gospodar: Frice Kuttin, cand. ing. cult., namestnika: Mirko Sušteršič, stud. ing. for., Ivan Zupančič, stud. ing. agr., preglednika: Domicelj Ivan, cand. ing. cult., Viktor Starovašnik, cand. ing. for.

Pogreb budimpeštanskih žrtev. — Nekateri žrtve so pokopali včeraj. Pogreb se je razvil v impozantno manifestacijo. Na tisoče in tisoče delavskega ljudstva je spremljalo žrtve na zadnji poti. Poslanec Justh je položil na grob žrtev venec z napisom: »Žrtvam za splošno volilno pravico.«

Vojak ustreljen pred celim polkom. — V Amiensu na Francoskem so ustrelili na dvorišču vojašnice kirasirja Auffraya, ki je zagrešil roparski napad na nekega podčastnika. Najpreje so ga degradirali, potem ustrelili. Njegov sokrivec je obsojen na dosmrtno prisilno delo.

Za avstrijsko zračno brodogradnjo se bo baje zbiralo tudi po Avstriji po vseh deželah, kakor v Franciji za francosko zračno ladjevje. Deže am bo tako dana prilika za teknovanje v patriotizmu.

Dalje na 4. strani.

Registrirna blagajna

najnovejšega sistema št. 542 s štirimi predali ter najnatančnejšo kontrolo se radi opustitve trgovine proda mnogo

pod tovarniško ceno!

Naslov pove iz prijaznosti upravištvo tega lista.

Velikanski naltvi so bili na Ogrskem in Sedmograškem, reke so izstopile ter napravile velikansko škodo. Več krajev je pod vodo. Železniški nasipi so razdrti, promet po nekod popolnoma ustavljen. Škode je več milijonov. Porušenih je mnogo hiš.

Velike slavnosti o priliki desetletnice slov. akad. društva »Ilirija« v Pragi. — Dne 31. t. m. poteče 10 let, odkar se je ustanovilo v Pragi slov. akad. društvo »Ilirija«. Ta jubilej je sklenilo dru. vo proslaviti na najsijajnejši način. Dne 31. t. m. se vrši v praškem reprezentančnem domu slavnosti občni zbor, pri katerem govore poleg dijaštva, rektor češke univerze, dr. Čelakovsky, rektor češke tehnike dr. Stoklasa, drž. poslanec dr. Kramar, župan dr. Groš, častni član »Ilirije« Ivan Hribar etc. Drugi in tretji dan (1. in 2. junija) se vrše velike slavnosti na Žofinu pod protektoratom kral. glav. mesta Prage. Predsedništvo je prevzel drž. poslanec dr. Kramar, predsednica damskega odbora je mil. gospa soproga praškega župana Božena Grošova. V soboto dne 1. junija je v veliki dvorani žofinski slavnostna akademija, spojena s plesom. Na programu so pevske in godbene točke. Sodelujejo: Sokolska godba Herman. Jugoslovansko akad. pevsko društvo, operna pevka Perslova, operni tenorist Noe Matošić itd. V nedeljo, dne 2. junija bo velika ljudska slavnost v slovenskem stilu s planinsko kočjo, kavarno, buffeti, sladničarno, vinarjo itd. Zanimanje za te slavnosti je v Pragi veliko in je upati, da bodo uspeli kar najsijajneje! —

Parnik ponesrečil. — Iz Colomba poročajo, da bi bil ponesrečil v tamošnji luki parnik avstrijskega Lloyd »Istria«. Poddobnosti niso znane.

Povodenj v Galiciji — V vshodni Galiciji je napravila povodenj zadnjih dni velikansko škodo. Tudi v Krakovu in okolici. Po krakovskih ulicah so se valili celi hudourniki, več stanovanj in skladišč je pod vodo. Nekaj oseb je utonilo.

V pijanosti je padel v nedeljo proti jutru in se poškodoval na glavi Ivan Škrbina v Trstu. Na policijski stražnici mu je dal zdravnik prvo pomoč. Potem so ga pustili tam. Zjutraj je bil mrtev.

Nekaj senzacionalnih aretacij je bilo izvršenih v Italiji. D'Alba, ki je izvršil atentat na italijanskega kralja, je izdal nekaj oseb, ki bi bile v zvezi z atentatom, ker bi bile nagovarjale D'Alba k atentatu. Aretirali so v Cassinu odvetnika Gaetano di Blasco, zaslišana sta bila v Boloniji anarhista Fabbri in Zavattero; kakor se čuje, sledi te dni več aretacij v Rimu in izven Rima.

Književnost.

Politično-sociološka knjižnica: zvezek II. Dr. Karl Slanc: Avstrijski Jugoslovani in morje. Založila Goriška Tiskarna. Cena 1 K.

Mali oglasi.

Najmanjša pristojbina stane 60 vin. Ako je oglas obsega večji se računa za vsako besedo 3 vin. Najprejpravnostno inšeriranje za trgovce in obrtnike. Koliko je manjših trgovcev in obrtnikov v Gorici, katerih na deželi (in celo v mestu) nihče ne pozna, ker nikjer ne inšerirajo. Škoda ni majhna.

Proda se radi preselitve razno pohištvo malo rabljeno. — Naslov pové upravništvo.

Fina istrska naravna vina.

Rizling bel liter po 52 vin.
Teran črn „ „ 56 „

— Prodaja se od 56 litrov naprej. — Pokušuje se in prodaja v bivši kleti

Sicherle & Comp. — Gorica
Via Teatro 20.

A. vd. Berini

Gorica, Šolska ulica št. 2.

velika zaloga == == oljkinega olja

prve vrste

najboljših vrst iz Isire, Dalmacije, Malfetta, Bari in Nice

s prodajo na drobno in debelo.

Prodaja na drobno: Kron — 96, 104, 112, 120, 128, 136, 144, 160, 180, 200, 240, za liti po 72 vin.

Na debelo cene ugodne.

Pošilja poštne prosto na dom. Posodo se pušča kupcu do popolne uporabe olja; po uporabi se spet zameni s polno.

Pravi vinski kis in navaden. Zaloga mila in sveč.

Cene zmerne.

„CROATIA“

zavarovalna zadruga v Zagrebu

— edini domači zavarovalni zavod. —

Ustanovljena leta 1884.

Centrala v Zagrebu v lastni hiši, vogal Marovske in Preradovičeve ulice.

Podružnica v TRSTU,

Via del Lavatoio št. 1. II. nadstropje.

Telefon št. 2594.

Glavna zastopstva: Ljubljana, Novisad, Osijek, Reka in Sarajevo.

Zadruga sprejema pod ugodnimi pogoji zavarovanja sledeče vrste:

I. Na življenje:

1. Zavarovanje glavnice za slučaj doživljenja in smrti;
2. zavarovanje dote;
3. zavarovanje življenjske rente.

II. Proti škodi po požaru:

1. Zavarovanje zgradb (hiš, gospodarskih poslopij, tovarn).
2. Zavarovanje premičnin (pohištva, prodajniškega blaga, gospodarskih strojev, blaga itd.
3. Zavarovanje poljskih pridelkov (žita sena itd.

III. Zavarovanje steklenih šip.

Zadružno imetje vseh oddelkov znaša K 2.713.674-13
Od tega temeljna glavnica 800.000-00
Dobodek letne premije s pristojbinami 1.361.040-89
Izplačane odškodnine 4.970.288-48
Sposobni posredovalci in akviziterji se sprejmejo pod ugodnimi pogoji.

Natančnejše informacije dajo

Podružnica „Croatiae“ Trst, Via del Lavatoio št. 1, II. nadstr.

Zastopnik za Gorico in okolico:

FRANC PERKO

Gorica, Stolna ulica.

Zobozdravniški in zobotehniški atelje

Dr. I. Eržen

GORICA

Jos. Verdi teatrališče št. 37.

Umetne zobe, zlato zobovje, zlate krone, zlate moslove, zobe na kaučukove plošče, uravnavanje krivo stoječih zob. Plombe vsake vrste.

Ordinira v svojem ateljeju od 9. ure dop. do 5. ure pop.

Naznanilo.

Dr. Ludvik Treo

glasom sklepa c. kr. višje deželne so-
nije v Trstu z dne 30. aprila 1912
vpisan v imenik

kazenskih zagovornikov,

izvršuje vse tožaljevne posle v pisni

dr. Dragotina Treo

v Gorici, Trgovski dom

Za one, ki trpijo na želodcu!

Vsem onim, ki so si nakopali kako želodčno bolezen s prehlajenjem ali s preobremenjenjem želodca, z zaužitjem slabih, z prebavo težkih, promrzlih ali prevrotilih jedi ali z nezmernim življenjem kakor: želodčni katar, krče v želodcu, bolečine v želodcu, težko prebavo ali zastajanje, se priporoča tem potom dobro domače sredstvo, čegar blagodejni vpliv se je preiskusil že več let. In to je

Hubert Ullrich-ovo želiščno vino.

To želiščno vino je izdelano iz izvrstnih, zdravilnih želišč in iz vina ter ojači in oživi prebavne organe človeka. Želiščno vino odstrani nerednosti pri prebavljanju in pospešuje tvoritev zdrave krvi.

S pravočasno porabo se odušijo želodčne bolezni že v kalu. Zatorej se ne sme obotavljati pri uporabi. Simptomi, kakor: glavoboli, kolcanje, žganje, napihnjenost, bljuvanje, ki se pojavljajo pri starih želodčnih boleznih, poenjajo večkrat po par požirkih tega vina.

Zaprte in njega slabe posledice, kakor kolika, utripanje, srca, slabo spanje, kakor tudi nabiranje krvi v jetrah, v slezeni in hemoroidne bolezni se odstranijo z želiščnim vinom. Želiščno vino odstrani neprebavljivost in vse nepotrebne stvari iz želodca in čreves s tem, da pospešuje stol.

Suho in blede obličje, pomanjkanje krvi,

slabost so po navadi posledice slabe prebave, pomanjkljive krvotvoritve in bolnega stanja jeter. Osebe, ki nimajo teka, so nervozno oslabiljene in ozlovoljene, trpijo na glavobolu, so brez sna, hira in trpijo. Želiščno vino daje oslabiljenemu življenju novo moč. Želiščno vino povzdigne tek, pospeši prebavo in hrano, oživilja premočno snovi, pospeši tvoritev krvi, pomiri razdražene živce in vstvari novo veselje do življenja. Mnoga priznavanja in zahvale spričujejo to.

Želiščno vino se dabi v steklenicah po 3 in 4 K v lekarnah sledečih krajev: Gorica, Kormin, Gradišče, Romans, Ajel, Campolongo, Ronke, Tržič, Ajdovščina, Gor. Idrija, Tolmin, Kanal, Čedad, Videm, Palur, Červinjan, Oželj, Fiumičel, Gradež, Sežana, Vipava, Postojna, Trst, Milje itd., kakor tudi v vseh drugih manjših in večjih krajih Goriško-Gradišćanske v lekarnah.

Tudi razpošiljajo lekarnе v Gorici želiščno vino po originalnih cenah v vse kraje Avstro-Ogrske.

Svari se pred ponarejanjem!

Zahtevajte izrecno

Hubert Ullrich-ovo Želiščno vino.

Moje želiščno vino ni nobeno tajno sredstvo; njegove sestavine so: vino malaga 450,0, vinski strkljaj 100,0, glicerina 100,0, črno vino 240,0, sok jerebike 150,0, črešnjev sok 320,0, aniz, razne rastlinske korenine itd. Te sestavine se zmešajo

„Goriška ljudska posojilnica“

vpisana zadruga z omejenim jamstvom.

(V lastni hiši, Gosposka ulica št. 7, I. nadstr.) — Telefon št. 79.

Račun poštne hranilnice št. 837.315.

Na obnem zboru dne 28. aprila 1912. se je določilo:

Hranilne vloge se obrestujejo po 4 1/2 %. Stalne večje vloge z enoletno odpovedjo po dogovoru. Rentni davek plačuje posojilnica sama.

Hranilne vloge se sprejemajo od vsakogar.

Vlagateljem so na razpolago hišni hranilniki.

Posojila se dajejo zadružnikom na vknjižbe po 5 1/2 %, na varščino ali zastave in na menjice po 6 %.

Glavni deleži se obrestujejo koncem leta 1911. s 6 %.

Stanje 31. dec. 1911: Zadružnikov 1863 z deleži v znesku 70.910 kron. — Hranilne vloge: 1.103.264 98. — Posojila: 1.068.002 — Rezervni zaklad: 100.451 56. — Vrednost hiš: 383 538 29.

Lekarna Cristofolletti v Gorici na Travniku

Trskino (štokfiževo) jetrno olje. Posebno sredstvo proti prsim boleznim in splošni telesni slabosti. Iztrina steklenica tega olja naravno rmenne barve po K 1.40, bele barve K 2. Trskino železno jetrno olje.

Raba tega olja je posebno priporočljiva otrokom in dečkom, ki so nervozni in rečne narave.

Trskino jetrno olje se železnim jodecem. S tem oljem se ozdravijo v kratkem času z gotovostjo vse kostne bolezni, žlezni otoki, golše, malokrvnost itd. itd.

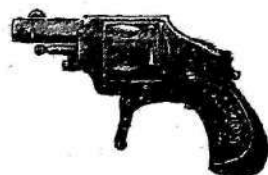
Cena ene steklenice je 1 krono 40 vinarjev.

OPOMBA. Olje, katerega naročam direktno iz Norveške, preliše se vedno v mojem kom. laboratoriju, predno se napolnijo steklenice. Zato zamorem jamčiti svojim čč. odjemalcem glede čistote in stalne sposobnosti za zdravljenje.

Cristofollettijeva pljača iz kine in železa.

Najboljši pripomoček pri zdravljenju s trskim oljem.

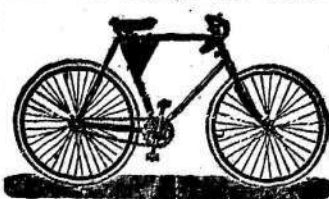
Ena steklenica stane 1 krono 60 vinarjev.

Kupujte samo dvokolesa „Alfena“, ki so najboljše francoski sistem in najtrpežnejše vrste bolidi za navadno rabo ali za dirke.

Šivalni stroji Original Victoria so najpraktičnejši za vsako hišo. Isti služijo za vsakovrstno šivanje in šikanje (vezenje). Stroj teče brezšumno in je jako trpežen.

Puške, samokrese, slamoreznice in vse v to stroko spadajoče predmete se dobi po tovarniški ceni pri trdki

Kerševani & Čuk

GORICA, na Stolnem trgu št. 9. GORICA.